

ПРАВИЛА
за условията и реда за предоставяне на достъп
до електропреносната и електроразпределителните мрежи

Раздел I
Общи положения

Чл. 1. С тези правила се определят:

1. условията и реда за достъп до електропреносната и до електроразпределителните мрежи.

2. условията и реда за извършване на регистрация на пазара на електрическа енергия по свободно договорени цени на обекти на производителите, крайни клиенти на крайния снабдител или на Доставчик от последна инстанция, които за първи път извършват смяна на доставчика и сключват договор за покупка на електрическа енергия при свободно договорени цени с регистриран на свободния пазар лицензиран търговец или производител на електрическа енергия.

3. условията, на които трябва да отговарят лицата, които имат право да сключват сделки при свободно договорени цени съгласно чл. 100, ал. 1 от Закона за енергетиката (ЗЕ).

Чл. 2 (1). Операторите на електрически мрежи са длъжни да експлоатират и поддържат мрежите в съответствие с техническите изисквания и да осигуряват развитие на мрежата, като гарантират изпълнение на критериите за сигурност на доставките и качество на услугите, посочени в Правилата за управление на електроенергийната система и Правилата за управление на електроразпределителните мрежи.

(2) За подобряване качеството на доставките, операторите на съответните мрежи предоставят системни услуги, в съответствие с Правилата за управление на електроенергийната система и Правилата за управление на електроразпределителните мрежи, осигуряващи сигурна, надеждна и ефективна работа на системата, с оглед гарантиране капацитета на мрежите.

Чл. 3. Право на достъп до електропреносната мрежа при условията на тези правила имат:

1. крайни клиенти, присъединени към електропреносната мрежа;
2. производители, присъединени към електропреносната мрежа;
3. оператори на разпределителни мрежи;
4. търговци на електрическа енергия, когато сключват сделки за внос и износ и не доставят електрическа енергия по тези сделки на крайни клиенти на територията на Р България.

Чл. 4. Право на достъп до електроразпределителните мрежи при условията на тези правила имат:

1. крайни клиенти, присъединени към електроразпределителната мрежа;
2. производители, присъединени към електроразпределителните мрежи.

Чл. 5. Операторът на преносна мрежа и операторите на разпределителни мрежи са длъжни да предоставят достъп при равноправни условия на лицата, имащи право на достъп до електропреносната, съответно до електроразпределителната мрежа.

Чл. 6. (1) Операторът на електропреносната мрежа, съответно операторът на електроразпределителна мрежа, може да откаже достъп, в случай че предоставянето на

достъпа би довело до нарушаване на техническите условия и сигурността на мрежите или до влошаване на условията за снабдяване на други ползватели.

(2) Операторът на преносна мрежа, съответно операторите на разпределителни мрежи могат да откажат достъп на производител до съответните мрежи в случаите по чл. 119, ал. 3, от ЗЕ, когато преносните възможности на мрежата са недостатъчни, или не съществуват технически условия за измерване на консумираните количества електрическа енергия от собствено производство отделно от количествата, доставяни от други източници или когато се нарушава надеждната работа на електроенергийната система и/или сигурността на снабдяването.

(3) При неизпълнение от страна на производител на електрическа енергия на изискванията на чл. 18 от тези правила мрежовият оператор има право временно да преустанови достъпа до съответната мрежа.

(4) Отказът на оператора на преносна мрежа, съответно операторите на разпределителни мрежи, за предоставяне на достъп е мотивиран.

(5) В случаите на отказ операторът на преносна мрежа, съответно операторите на разпределителни мрежи, са длъжни да предоставят информация относно мерките, които са необходими за развитие на електропреносната, съответно електроразпределителната мрежа.

(6) Срещу отказ за предоставяне на достъп може да бъде подадена жалба по реда на чл. 22 от ЗЕ.

Раздел II

Договори за достъп и договори за пренос

Чл. 7. (1) Крайните клиенти ползват електропреносната мрежа при публично известни общи условия, одобрени от ДКЕВР.

(2) Операторът на електропреносната мрежа предоставя достъп на производителите на електрическа енергия, присъединени към електропреносната мрежа, при следните условия:

1. за производители от възобновяеми източници, чиито енергийни обекти са с обща инсталирана мощност над 30 kW:

- при сключен договор за достъп с оператора на преносната мрежа при общи условия, одобрени от ДКЕВР;

- при сключен договор за изкупуване на произведената от обекта електрическа енергия;

- при сключен договор за участие в балансираща група.

2. за производители на електрическа енергия от конвенционални енергийни източници и когенерационни мощности:

- при сключен договор за достъп с оператора на преносната мрежа;

- при сключен договор за изкупуване на произведената от обекта електрическа енергия;

- при сключен договор за участие в балансираща група, при сключен договор за достъп.

(3) Операторът на електропреносната мрежа сключва договори за достъп и пренос съгласно Правилата за търговия с електрическа енергия с търговци на електрическа енергия, които сключват сделки по реда на чл. 102 от ЗЕ. Договорите уреждат финансовите отношения, свързани с ползване на мрежата.

(4) Договорите за достъп включват най-малко следното:

1. цена за достъп до преносна мрежа, определена от ДКЕВР, в случаите, предвидени в ЗЕ;

2. права и задължения на страните в съответствие с изискванията на Правилата за

управление на ЕЕС;

3. размер на предоставената мощност;
4. условия на плащане и гарантиране.

Чл. 8. Операторът на преносната мрежа сключва договори за достъп с операторите на разпределителните мрежи, като в тях се включват освен изброените параметри в чл. 7, ал. 4 и техническите параметри на достъпа на разпределителната мрежа до преносната мрежа, включително и предоставяните системни и допълнителни услуги от оператора на преносната мрежа.

Чл. 9. Операторът на електропреносната мрежа сключва договори за пренос с операторите на разпределителните мрежи, в които освен параметрите по в чл. 7, ал.4, се посочват всички точки на измерване, с техните параметри, както и периодите на отчитане на пренесената енергия.

Чл. 10. (1) Крайните клиенти, присъединени към електроразпределителната мрежа ползват електроразпределителната мрежа при публично известни общи условия.

(2) Производителите на електрическа енергия, присъединени към електроразпределителната мрежа ползват електроразпределителната мрежа при следните условия:

1. за производители от възобновяеми източници, чиито енергийни обекти са с обща инсталирана мощност над 30 kW:

- при сключен договор за достъп с оператора на разпределителната мрежа при общи условия, одобрени от ДКЕВР;

- при сключен договор за изкупуване на произведената от обекта електрическа енергия;

- при сключен договор за участие в балансираща група.

2. за производители от възобновяеми източници, чиито енергийни обекти са с обща инсталирана мощност до 30 kW включително:

- при общи условия, одобрени от ДКЕВР;

- при сключен договор за изкупуване на произведената от обекта електрическа енергия;

- при сключен договор за участие в балансираща група.

3. за производители на електрическа енергия от конвенционални енергийни източници и когенерационни мощности:

- при сключен договор за достъп с оператора на електроразпределителната мрежа;

- при сключен договор за изкупуване на произведената от обекта електрическа енергия;

- при сключен договор за участие в балансираща група.

(3) Договорите за достъп по ал. 2 включват най-малко следното:

1. цена за достъп до разпределителната мрежа, определена от ДКЕВР в случаите, предвидени в ЗЕ;

2. права и задължения на страните в съответствие с изискванията на Правилата за управление на ЕЕС;

3. размер на предоставената мощност;

4. условия на плащане и гарантиране.

(4) Договорите за изкупуване и за участие в балансираща група по ал. 2 се обективират от производителя чрез представяне на декларации за наличието им пред мрежовия оператор.

Раздел III

Условия и ред за извършване на първоначална регистрация на пазара на електрическа енергия по свободно договорени цени

Чл. 11. Право на регистриране на пазара на електрическа енергия по свободно договорени цени при условията на този раздел имат:

1. Производителите на електрическа енергия;
2. Крайни клиенти на електрическа енергия.

Чл. 12. Процедурата по регистриране на пазара на електрическа енергия по свободно договорени цени се инициира от лицата по чл. 11 или техен представител с нотариално заверено пълномощно.

Чл. 13. (1) Производителите и клиентите могат да се регистрират на свободния пазар и да получат достъп до мрежите при условие, че:

1. са изпълнили изискванията, свързани с присъединяването и достъпа до електрическите мрежи, установени в действащите нормативни актове, Наредбата за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи, Правилата за търговия с електрическа енергия, техническите правила на мрежите по чл. 83, ал. 1, т. 4-6 от ЗЕ и

2. нямат просрочени, неплатени задължения към обществения доставчик, доставчик от последна инстанция и/или крайните снабдителни по договори за покупко-продажба на електрическа енергия и към мрежовия оператор.

(2) Всеки мрежови оператор поддържа публичен регистър на ползвателите, на които е предоставил достъп до съответната мрежа.

Чл. 14. Лицата по чл. 11, които имат право на достъп до съответната електрическа мрежа, подават писмено заявление до съответния мрежови оператор за проверка на изпълнение на условията по чл. 13

Чл. 15. Заявлението е по образец на съответния мрежови оператор и в него се съдържа минимум следната информация:

1. За заявителя:

- Наименование/ Трите имена за физическо лице;
- ЕИК/ ЕГН;
- Адрес за кореспонденция;
- Електронна поща и телефон за връзка.

2. За всеки от обектите на заявителя, за които е поискана проверка за изпълнение на условията за предоставяне на достъп:

- Наименование на обекта;
- Административен адрес на обекта;
- Идентификатор на точката на търговско измерване, използван при съответния мрежови оператор и/или технически данни, свързани с мястото на присъединяване и средствата за търговско измерване.

2. В случай, че заявителят се представлява от пълномощник – нотариално заверено копие на пълномощното.

4. Съгласие с общите условия, одобрени от ДКЕВР за достъп до съответната мрежа – за крайните клиенти и производители по чл. 30, ал. 2 от ЗЕВИ.

Чл. 16. (1) В срок до 10 работни дни, мрежовият оператор извършва проверка на предоставените данни и техническа проверка на измервателните системи, като служебно изисква удостоверение за липса на просрочени задължения от настоящия доставчик – краен снабдител или доставчик от последна инстанция.

(2) Крайният снабдител и/или доставчикът от последна инстанция изпраща до мрежовия оператор удостоверение по ал. 1.

(3) Ако се установи, че заявителят не е представил необходимите документи съгласно изискванията на тези правила и/или операторът на съответната мрежа, прецени, че е необходимо заявителят да представи допълнителни данни и документи, доказващи изпълнението на условията по чл. 13, на заявителя се изпраща писмено съобщение да представи необходимите данни и документи в срок от 5 работни дни.

(4) В случай, че необходимите допълнителни данни и/или липсващи документи не бъдат представени от заявителя в срока по ал. 3 мрежовият оператор прекратява процедурата по регистрация с поставяне на дата в съответното досие, като процедурата може да бъде подновена отново по инициатива на заявителя.

Чл.17. (1) В случай, че предоставените данни в заявлението за получаване на достъп и регистрация са пълни и коректни, или непълнотите са отстранени, в срок до 5 работни дни от изтичане на срока по чл. 16, ал. 1 или чл. 16, ал. 3, мрежовият оператор известява крайния снабдител и доставчика от последна инстанция за приетите документи и изготвя и предоставя на заявителя или на неговия пълномощник Договор за достъп и пренос за заявените от него обекти, отговарящи на изискванията за сключване на сделки по свободно-договорени цени.

(2) Ако заявителят вече има действащ договор за достъп и пренос по отношение на други свои обекти към съответния мрежови оператор, мрежовият оператор актуализира този договор като предлага анекс към него за посочените в искането обекти.

(3) В срок до 5 работни дни от известието по ал. 1 доставчикът от последна инстанция предоставя на заявителя договор при общи условия.

(4) Срокът за сключване на договорите за достъп и пренос/ изразяване на съгласие с общите условия е до 30 дни от датата на представянето им на заявителя, като в този срок следва да бъдат предоставени и изискуемите гаранционни обезпечения. При неподписване на договорите в този срок процедурата по регистрация се прекратява. Нова процедура може да бъде стартирана по последваща инициатива на заявителя.

(5) След подписване на договорите за достъп и пренос, мрежовият оператор издава на заявителя:

1. Уведомление за изпълнение на условията за предоставяне на достъп, включително изпълнение на изискванията на Правилата за измерване на количеството електрическа енергия. В документа се посочва и резултата от проверката за липса на задължения към настоящия доставчик.

2. Идентификационни кодове на обектите в базата данни на мрежовия оператор.

Раздел IV

Условия и ред за предоставяне на достъп до електропреносната, съответно електроразпределителната мрежа на производители. Условия за финансово гарантиране на сключваните от търговците сделки с електрическа енергия.

Чл. 18. (1) Производителите използват електропреносната и електроразпределителната мрежа на основание на сключени договори за достъп.

(2) Производителите са длъжни да спазват техническите параметри и режими на централата, определени съгласно договора за присъединяване, да не променят параметрите и режимите на централата без съгласие на съответния оператор.

(3) Производителите са длъжни да осигурят качество на отдаваната в мрежата

електрическа енергия в съответствие с изискванията на IEC 61000-2-2 и БДС EN 50160.

(4) Производителите участват в регулирането на напрежението, в съответствие с изискванията на оператора и техническите възможности на генериращите агрегати/инсталации.

(5) При въвеждане на допълнителни технически изисквания от действащото законодателство и/или от оператора на преносната/разпределителната мрежа към производството на електрическа енергия и отдаването ѝ в електропреносната/електроразпределителната мрежа, производителят се задължава да осигури техническо съответствие с тях за своя сметка.

Чл. 19. (1) Търговец на електрическа енергия е лице, на което е издадена лицензия за търговия с електрическа енергия, и което отговаря на условията за финансово гарантиране на сключваните от него сделки с електрическа енергия.

(2) За обезпечаване на задълженията си по сделките с електрическа енергия търговецът на електрическа енергия поддържа в специална сметка сума в размер на 1/24 част от годишния си оборот от търговия с електрическа енергия на територията на Република България, но не по-малко от 150 000 лв.

(3) През първата година на лицензионната дейност размерът на обезпечението се определя съобразно прогнозната стойност на годишния оборот от търговия с електрическа енергия на територията на Република България съгласно представения на комисията бизнес план. През следващите години на лицензионната дейност обезпечението се определя съгласно ал. 2 съобразно оборота от търговия с електрическа енергия на територията на Република България за предходната година.

(4) Търговецът на електрическа енергия представя на комисията писмено потвърждение от банката, в която е открита специалната сметка по ал. 2, в което банката се задължава при поискване да предоставя информация на комисията относно оборотите и салдото по специалната сметка. Разходите за тези информационни услуги са за сметка на лицензианта.

(5) Непредставянето на потвърждение или отказът за предоставяне на информация по ал. 4 се счита за липса на обезпечение.

(6) Сумата по специалната сметка може да бъде използвана от търговеца за изпълнение на задължения при осъществяване на лицензионната дейност по чл. 39, ал. 1, т.5 от ЗЕ, като възстановяването ѝ до определения в ал. 2 размер се извършва в срок до 20 (двадесет) работни дни.

(7) Комисията може по искане на търговеца да приеме като финансово обезпечение неотменима банкова гаранция или друго обезпечение на същата стойност, при същите условия и с идентична ликвидност.

Раздел V

Преустановяване на достъпа до електропреносната/електроразпределителната мрежа.

Чл. 20. Операторът на електропреносната/електроразпределителната мрежа има право да преустанови присъединяването на обект на производител/клиент към електропреносната/електроразпределителната мрежа:

1. по искане на производителя/клиента, заявено писмено най-малко 1 (един) месец предварително;
2. по решение на компетентен орган, овластен по силата на ЗЕ или друг закон;
3. на клиенти, които внасят смущения в електроенергийната система;
4. на производител/клиент, допуснал присъединяването на трето лице до собствените му електрически уредби, без изричното съгласие на оператора;

5. на лица, които са се присъединили към съответната мрежа, без да имат право на това.

Чл. 21. (1) В случай на преустановяване на присъединяването към мрежата, представител на оператора на електропреносната/електроразпределителната мрежа отчита използваната до този момент електрическа енергия. Операторът подава отчетените данни на съответния доставчик на електрическа енергия на клиента.

(2) За случаите на чл. 20 операторът на мрежата демонтира средствата за търговско измерване и обезопасява присъединителните съоръжения на обекта.

(3) За случаите на чл. 20 операторът прекратява едностранно договорните взаимоотношения и информира доставчика на електрическа енергия.

Чл. 22. (1) В случаите, когато преустановяването на присъединяването на обект на клиент изисква изграждане на временни обходни връзки в мрежата, всички проектни и строителни работи се изпълняват от оператора и са за сметка на съответния клиент.

(2) При преустановяване на присъединяването на клиента до съответната мрежа, операторът има право на достъп до обекта в имота на клиента за демонтиране и изнасяне на цялото свое имущество (присъединителни и измервателни съоръжения и уреди и др.) от обекта на клиента.

Раздел VI Контрол

Чл. 23. (1) Комисията осъществява контрол относно спазването на условията и реда за предоставяне на достъп до електропреносната и до електроразпределителните мрежи.

(2) Комисията има право да изисква и да получава от мрежовите оператори информацията относно:

1. сключените договори и тяхното изпълнение;
2. друга информация и документи, необходими за изпълнението на функциите ѝ по тези правила.

(3) При констатиране на нарушения по ал. 1 и 2 комисията има право да даде задължителни предписания и да наложи административно наказание по реда на ЗЕ.

Чл. 24. Всички спорове, възникнали във връзка с прилагането на разпоредбите на тези правила, могат да се отнесат за решаване от комисията по реда на ЗЕ.

Раздел VII Други разпоредби

Чл. 25. Достъпът до електропреносната, съответно до електроразпределителните мрежи, се осъществява в съответствие с разпоредбите на ЗЕ и при спазване на Правилата за търговия с електрическа енергия, Правилата за управление на електроенергийната система, Правилата за управление на електроразпределителните мрежи, Правилата за измерване на количеството електрическа енергия.

Чл. 26. Комисията, съгласувано с оператора на съответната мрежа, производителите, клиентите и търговците на електрическа енергия, обществения доставчик, крайните снабдители и доставчиците от последна инстанция, организира изготвянето на предложения за изменение и допълнение на тези правила.

Допълнителна разпоредба

§ 1. По смисъла на тези правила:

1. „Достъп” или „Право на достъп до мрежата” е услуга предоставяна от оператора и позволяваща на Клиента/ Производителя да използва преносната/разпределителната мрежа при условия на сключен договор с оператора и/или след приемане на общите му условия. Правото на достъп се получава за определен обект, присъединен към мрежата, съгласно условията на оператора. Достъпът гарантира на ползвателя получаването на допълнителни и системни услуги предоставяни от оператора, съгласно Закона за енергетиката.

2. „Мрежови оператор“ е оператор на електроразпределителна или електропреносна мрежа.

3. „Оператор на електроразпределителна мрежа“ е лицензирано дружество, което осъществява разпределение на електрическа енергия по електроразпределителна мрежа и отговаря за функционирането на електроразпределителна мрежа, за нейната поддръжка, развитието ѝ на дадена територия и за взаимовръзките ѝ с други мрежи.

4. „Оператор на електропреносната мрежа“ е лицензирано дружество, което осъществява пренос на електрическа енергия по електропреносната мрежа, централизираното оперативно управление, контрол и координиране на режимите на ЕЕС, съвместната паралелна работа с електроенергийните системи на другите страни от континентална Европа, и организира пазара на електрическа енергия във всичките му сегменти, включително и пазара на балансираща енергия.

5. „Доставчик последна инстанция“ е лице, на което е издадена лицензия съгласно Закона за енергетиката и доставя електрическа енергия в случаите, когато основният доставчик по силата на договор за покупко-продажба не е в състояние да продължи да извършва доставка поради обявяване в несъстоятелност, ликвидация, отнемане на лицензия или всякакво друго събитие, довело до временно или трайно преустановяване на доставката на електрическа енергия, както и на крайни клиенти, които не могат да бъдат клиенти на крайния снабдител до избора на друг доставчик.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 2. До одобряването на общите условия на договорите, предвидени в ЗЕ, се прилагат условията по действащите към датата на влизане в сила на тези правила общи условия/писмени договори.

§ 3. Тези правила са приети от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране по т. 2 от Протокол № 147 от 14.10.2013 г. на основание чл. 21, ал. 1, т. 13 и чл. 24, ал. 2 от Закона за енергетиката и отменят досегашните Правила за условията и реда за достъп до електропреносната и електроразпределителните мрежи, приети с Решение П-4 от 08.06.2007 г. на ДКЕВР, обн. ДВ, бр. 56 от 10.07.2007 г.